

శ్రీ
శ్రీమతే రామానుజాయనమః
గద్యత్రయ ప్రబంధము
(ఆంధ్రీకరణము)

రచన
కె. రామానుజ భట్టర్
హనుకొండ



ప్రచురణ
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.
2016

GADYATRAYA PRABANDHAM

(ANDRIKARANAM)

By

K. Ramanuja Bhattar

T.T.D. Religious Publications Series No. 1191

© All Rights Reserved

First Edition : 2016

Copies : 2000

Published by

Dr.D.SAMBASIWA RAO, I.A.S.,

Executive Officer,

Tirumala Tirupati Devasthanams,

Tirupati - 517 507

Office of the Editor-in-Chief

T.T.D, Tirupati.

Printed at :

Tirumala Tirupati Devasthanams Press,

Tirupati - 517 507

ముందుమాట

భారతావనిలో సనాతన సంప్రదాయాన్ని సుస్థిరంచేసి ప్రాచుర్యం కావించటంలో త్రిమతాచార్యులస్థానం సముచితమైనది, సమున్నతమైనది. అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, ద్వైత మతస్థాపనాచార్యులు శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్యులు. శంకరభగవత్పాదులవారిది బ్రహ్మ సంప్రదాయం, భగవద్రామానుజులవారిది శ్రీసంప్రదాయం, మధ్వాచార్యులవారిది ఏకాయన సంప్రదాయం. ఈ మూడింటిలోనూ 'శరణాగతి' సంప్రదాయం ఉంది.

శ్రీరామానుజులవారి విద్వత్తు, భక్తి, ప్రపత్తి త్రివేణీ సంగమంలా శ్రీభాష్య, గీతాభాష్య, గద్యత్రయాదిక రచనలలో దర్శనమిస్తుంది. రామానుజ'వాణి'కి గద్యత్రయం రత్నకిరీటం. గద్యత్రయంలోని అక్షరాక్షరాలలో రహస్యవేదాంతప్రస్థానం గర్భితం. ఇది వేదాంత రహస్య విషయాలు కలిగిన మూడు ప్రబంధాల సంపుటి. రామానుజులవారు భక్తిరస ప్రవాహరూపంగా గద్యత్రయాన్ని ఆశువుగా చెప్పారని పూర్వాచార్యుల కథనం. గద్యవాఙ్మయంలోని ప్రార్థనాగద్యలలో గద్యత్రయంలోని శ్రీశరణాగతిగద్య, శ్రీరంగగద్య, శ్రీవైకుంఠగద్య అనర్హ రత్నాలు. గద్యత్రయాన్ని భావయుక్తంగా అర్థంచేసుకుంటే మనోవికారాలు తొలగి భగవదనుగ్రహప్రాప్తికి ప్రవేశార్హత (ఎంట్రెన్స్ క్వాలిఫికేషన్) లాంటిది.

గద్యత్రయంలోని శ్రీశరణాగతిగద్యను ప్రాతఃకాలపూజా సమయాన, శ్రీరంగగద్యను మాధ్యాహ్నిక పూజాసమయాన, శ్రీవైకుంఠగద్యమును రాత్రి శయన సమయాన పఠించాలని పురాతన సంప్రదాయం.

ఆరాధనలో స్వామివారి గుణసౌందర్యాలను దాసులైన భక్తులకు ఎలా ఆత్మీయార్పణచేయాలో తెలిపేది 'శరణాగతిగద్యం'. ఈ గద్యం ఒకరకంగా ద్వయమంత్రానికి వ్యాఖ్యానరూపంగా ఉందని పెద్దలమాట. శ్రీదేవిని మొదట ఆశ్రయించి ఆ తర్వాత శ్రీమన్నారాయణుని ఆశ్రయించాలనీ, ఆమె

పురుషకారం (రెకమెండేషన్) వల్ల శీఘ్రంగా భగవదనుగ్రహం కలుగుతుందని పూర్వాచార్యుల మాట.

శ్రీరంగనాథులవారి దివ్యసౌందర్యాన్ని, కల్యాణగుణగణాలనూ సాక్షాత్కరింపజేసి, ఆవిష్కరించేది 'శ్రీరంగగద్యం'.

శ్రీవైకుంఠ దివ్యలోకం అచటి వైకుంఠనాథుని వైభవం సంపూర్ణంగా ఎరిగినవారు ఆదిశేషులవారు. ఆదిశేషాంశసంభవులు రామానుజులవారు కావడం గమనార్హం. శ్రీవైకుంఠ దర్శనంవల్ల కలిగే దివ్యానుభూతి 'శ్రీవైకుంఠగద్య' పఠనం వల్ల కలుగుతుంది. వైకుంఠగద్యాన్ని విన్నా చదివినా వైకుంఠాన్ని దర్శిస్తూ చేసిన గచ్ఛద్వ్యాఖ్యగా (రన్నింగ్ కామెంటరీగా) ఉంటుంది. ఇదొక పరమదివ్యయాత్రాదర్శిని (స్పిరిచువల్ టూరిస్ట్ గైడ్) అనిపిస్తుంది.

గద్యత్రయప్రబంధం దీర్ఘసమాసభూయిష్టంగా, గంభీరార్థ పదాలతో ఉంటుంది. అలాంటి ప్రబంధత్రయాన్ని శ్రీమాన్ కె.రామానుజభట్టర్వారు సులభసుందరమైన సంప్రదాయ పద్ధతిలో వివరణాత్మకంగా ఆంధ్రీకరించారు.

సంప్రదాయ గ్రంథాలను భావయుక్తంగా ప్రచురించి సకల జనాలలో ధార్మికభావాలను పారమార్థికరక్తిని, భక్తిని కలుగజేసే ప్రయత్నంలో - శ్రీస్వామివారి అనుగ్రహశక్తితో అనేక ధార్మిక గ్రంథాలను ప్రచురిస్తున్నాము. అందులో భాగంగా భక్తజనులకు ఉపయోగపడే 'గద్యత్రయ ప్రబంధము ఆంధ్రీకరణము' అనే ప్రస్తుత గ్రంథాన్ని ప్రచురించాము. ఈ గ్రంథాన్ని విశేషంగా ఆదరిస్తారని ఆశిస్తూ-

సదా శ్రీవారి సేవలో....

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

-వినతి-

గద్యత్రయ ఆంధ్రీకరణము

శ్రీ భగద్రామానుజుల గద్యత్రయ ప్రబంధాన్ని ఆంధ్రీకరించవలెనని 2008లోనే ఆలోచన వచ్చింది. అప్పుడే ప్రారంభించాను. కాని ఏకాగ్రత నిలుపలేక పెద్ద పెద్ద సమాసములలో ఆ గద్యము ఉండడం వలన, దానిని ఏ విధంగా అనువదించాలో అనే ఆలోచనలో పడిపోయాను. నాకు అంత సంస్కృతజ్ఞానం, సంప్రదాయ పరిజ్ఞానం లేకపోవటం కూడ ఇలాంటి ఆలోచనకు ఒక కారణం.

గద్యత్రయాన్ని ఎవరైనా మహానుభావులు ఆంధ్రీకరించారేమో కాని నాకు తెలియదు. అసలు ఇలా అనునదించాలని ఆలోచన నాకు రావటానికి ఒక కారణం ఉన్నది.

2008 కంటే ముందే ఒకసారి బెంగళూరులో ఉంటున్న మా కుమారుడు చి॥ క్షీరాభిషయనం అయ్యంగార్, నా గొంతు (స్వరం) వినటానికి ఎప్పుడూ తన దగ్గర ఉండాలి అనే కోరికతో కావచ్చు, “ఏదైనా నీవు చదువునాన్నా, నేను రికార్డు చేసి వీడియో తీస్తాను” అని అన్నాడు - ఏది చదవాలి? అని ఆలోచించి “సరే” అని వాడితో అనినాను. “సుమారు అరగంట ఉండేటట్లు చూడు” అని కూడ “క్షీరం” చెప్పాడు. అందువల్ల “గద్యత్రయం” అపుడే అరగంటలో పూర్తి చేయవచ్చును అని అనుకొని, ఒకటి రెండుసార్లు టైమ్ పెట్టుకొని చదివి, అరగంటకు మించకుండా పఠన వేగాన్ని సరిచేసుకున్నాను.

ఒకనాడు రికార్డు చేశాడు. గద్యత్రయం మూలం చదవటానికే అరగంట పట్టింది. దానిని తన కంప్యూటర్లో లోడ్ చేసుకున్నాడు. ఒక సి.డి. తయారు చేశాడు. ఆ సి.డి పెడితే ఎప్పుడైనా వినవచ్చు. చదువుతున్నట్లు ఉన్నా నా ఫోటో చూడవచ్చు. అలా డి.వి.డి డిస్కు తయారుచేసి ఇచ్చాడు.

మేము హనుమకొండలో ఉంటూ ఉంటాము కాబట్టి మేము బెంగుళూరు నుంచి వెళ్లేటప్పుడు ఆ డివిడి డిస్కును కూడ హనుమకొండకు తీసికొని వెళ్లాను. హనుమకొండలో మా కుమారుడు చి||శార్ఙ్గపాణి అయ్యంగార్ ఉంటున్నాడు.

ఒకనాడు ఆ డివిడిని చూడమని మా కుమారుడికి ఇచ్చాను. మా కోడలు చి||ల||సౌ||కృష్ణవేణి సంప్రదాయ విషయాలపై ఆసక్తికలది. ఇద్దరూ ఆ డిస్కును చూచారు. విన్నారు. కాని అది అంతా సంస్కృతము దీర్ఘ సమాస భూయిష్ఠము. అందుచేత అదివారికి అంతగా అర్థముకాక పోవచ్చును.

ప్రసంగవశాత్తు ఒకనాడు వారితో ఆ డిస్కు విషయం మాట్లాడినాను. “అలా కేవలం సంస్కృతంలో ఉన్న గద్యత్రయ ప్రబంధాన్ని చదువితే ఏమి ప్రయోజనం? అది కూడ చాలా త్వరత్వరగా చదివినావు. దానికి తెలుగులో అర్థం చెప్పుతూ చదువితే బాగుంటుంది. అందరికీ దాని అర్థం తెలుస్తుంది కదా” - అని వారు అన్నారు. నాకు కూడ నిజమే అనిపించింది. ఏ విధంగానైనా, నాకు తెలిసిన రీతిలో, తెలుగులో గద్యత్రయాన్ని అనువాదం చేద్దామని ఆలోచన బలపడింది. ఆ ఆలోచన ఫలితమే 2008లో ప్రారంభించిన నా యీ అనువాద కార్యక్రమం.

గద్యత్రయాన్ని ఎలా ఆంధ్రీకరించాలి అని ఆలోచిస్తూనే 2 సంవత్సరాలు గడచిపోయినాయి. - ఇలా ఉండగా ...

జనవరి 2010లో ‘క్షీరం’ తమతో పాటు మమ్మల్ని (మా దంపతులను) తన మామగారు అత్తగార్లకు దక్షిణదేశయాత్రలకు తీసికొని వెళ్లాడు. సుమారు 40 శ్రీవైష్ణవ దివ్యక్షేత్రాలను సందర్శించాము.

ఆ ప్రయాణంలోనే చివరగా “శ్రీరంగం” దివ్యక్షేత్రం వెళ్లాము. శ్రీరంగనాథుణ్ణి సేవించుకొనిన తరువాత అదే ప్రాంగణంలో ఉన్న వివిధ సన్నిధులలో కొన్నిటిని సేవించుకొనినాము. అలా సేవించుకున్న సన్నిధులలో “ఉడయవరుల సన్నిధి” ఒకటి.

అక్కడి ఉడయవరులు సన్నిధిలోని ఉడయవరుల అర్చామూర్తికి ఒక విశేషమున్నది. శ్రీ భగవద్రామానుజులు పరమపదము వేంచేయునప్పుడు తమ శక్తి లోని 1/3వ వంతు శక్తిని ఈ అర్చామూర్తిలో నిక్షిప్తం చేశారు అని సంప్రదాయం. మిగతా 1/3వ వంతు శక్తిని “తిరునారాయణా పురం”లోని అర్చామూర్తిలో, మిగతా 1/3వ వంతు శక్తిని “తిరుమలై” లోని అర్చామూర్తిలో నిక్షిప్తంచేశారట.

ఉడయవరుల సన్నిధిలో ఆ అర్చామూర్తిని సేవించుకుంటున్నప్పుడు నాకు ఈ విషయం గుర్తుకు వచ్చింది. భగవద్రామానుజులు ఈ మండపంలో ఉండియే ‘గద్యత్రయ’ ప్రబంధాన్ని రచించి కృపచేశారనికూడా గుర్తుకు వచ్చింది. ఎట్లైనా శ్రమపడి ఆ అపూర్వ గద్యత్రయప్రబంధాన్ని అనువదించాలనే నా కోరిక బలీయమైనది. ఉడయవరులను ప్రార్థించినాను. నా యీ చిన్ని ప్రయత్నాన్ని నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించమని వేడుకున్నాను.

ఒకటి రెండురోజుల్లో ఇంటికి అంటే బెంగుళూరుకు వచ్చాము. అప్పుడు ఈ అనువాద కార్యక్రమం ప్రారంభించాను.

పెద్ద పెద్ద సమాసములతో ఉన్న మిశ్రిత వాక్యాలను విడగొట్టుకుంటూ అనువాదం సాధ్యమైనంతవరకు చిన్నచిన్న వాక్యాల్లో ఉండేటట్లు చూచుకుంటూ అనువాదం చేశాను. పెద్ద పెద్ద ఖండాలను (పేరా) సూక్ష్మఖండికలుగా విభజించుకొని, గద్యత్రయమూల భాగమును వ్రాయుచు, దాని క్రిందనే అనువాదము వ్రాయుచూ పూర్తిచేశాను.

అనువాదాలు అనేక రకాలుగా ఉంటాయి. నా యీ అనువాదం ఏ ఒక్క అనువాద రీతి కాదు. అవసరం అనుకున్న రీతిలో మార్చుకుంటూ ఒక్కొక్కచోట శబ్దానువాదం, ఒక్కొక్కచోట వాక్యానువాదం, ఒక్కొక్కచోట భావానువాదం, ఒక్కొక్కచోట వివరణ పూర్వకానువాదం - ఇలా వ్రాస్తూ వచ్చాను. నాకు తెలిసినంతలో మూలభావానికి విఘాతం రాకుండా, విఘాతంరాని రీతిలో, చూచుకున్నాను.

ఒక అజ్ఞుడను అయిన నేను, కేవలము ఉడయవరుల కృపాకటాక్షాన్నే ఊతగా తీసికొని రూపొందించిన ఈ అనువాదం ఎన్నో లోపములతో ఉండవచ్చును. ఈ లోపములు నా అజ్ఞానం వలన కలిగినవే. అనువాదం పూర్తి కావటానికి భగవద్రామానుజుల కృపాకటాక్షమే కారణమని నా దృఢ విశ్వాసం.

అనువాదం చేసే వ్యక్తికి ఆరెండు భాషలలో “పట్టు” ఉండవలెనని భాషాశాస్త్ర నియమం. నాకు ఆ రెండు భాషలైన సంస్కృతము, తెలుగులలో పరిచయము మాత్రమే ఉన్నది కాని “పట్టు” లేదు అయినా సాహసంతో ప్రయత్నించాను. వీలు చేసుకొని దీనిని కూడ వీడియోతీసి, రికార్డు చేయమని “క్షీరం” తో చెప్పాలి.

సంప్రదాయ ప్రవర్తకులు, సంప్రదాయజ్ఞులు, భాషా, శాస్త్రవిదులు, పండితులు నా యీ ప్రయత్నాన్ని ప్రోత్సహిస్తారని, దోషాలను మన్నిస్తారని ప్రార్థిస్తున్నాను.

సామాన్యులకు ఈ అనువాదం వలన ఏమైనా ఉపయోగం కలిగినచో నేను ధన్యుడను అయినట్లు భావిస్తాను.

ఈ “గద్యత్రయం” శరణాగతి మంత్రసారము. శరణాగతి అంటే ఏమిటో క్లుప్తంగానైనా తమకు తెలిసినంత వరకు తెలుసుకొని, భగవానుడైన శ్రీమన్నారాయణునకు, వివిధ ప్రదేశములలో వేంచేసి యున్న అర్చామూర్తులకు శరణాగతిచేసి ధన్యులగుదురని కాంక్షిస్తూ సెలవు తీసికుంటున్నాను.

ఇట్లు

భాగవత పాదరేణువు.

కోరుకొండభట్టర్, రామానుజభట్టర్

శ్రీ

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

గద్యత్రయ ప్రబంధము

1. శ్రీరఙ్గ గద్యమ్

శ్లో॥ చిదచిత్పర తత్త్వానాం

తత్త్వ యాధాత్వ వేదినే

రామానుజాయ మునయే

నమోమమ గరీయసే ॥

మూలము : (సంస్కృతం)

స్వాధీనత్రివిధ చేతనాచేతనస్వరూపస్థితి ప్రవృత్తిభేదం, క్లేశ కర్మాద్యశేష దోషా సంస్పృష్టం, స్వాభావికానవధికాతిశయ జ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్యశక్తితేజ స్సౌశీల్య వాత్సల్య మార్దవార్దన సౌహార్దసౌమ్యకారుణ్య మాధుర్య గాంభీర్య ఔదార్య చాతుర్య స్థైర్య ధైర్య శౌర్య పరాక్రమ సత్యకామ సత్యసంకల్ప కృతిత్వ కృతజ్ఞతాసంఖ్యేయ కల్యాణ గుణగణౌఘమహోర్ధవం, పరబ్రహ్మభూతం, పురుషోత్తమం, శ్రీరంగశాయినం, అస్మత్స్వామినం, ప్రబుద్ధ నిత్యనియామ్య నిత్యదాస్యైకరసాత్మ స్వభావోఽహం, తదేకానుభవః తదేకప్రియః పరిపూర్ణమృగవంతం విశదతమానుభావేన నిరంతరం అనుభూయ, తదనుభవజనితాశేషావస్థోచితాశేషశేషతైకరతిరూప నిత్య కింకరో భవామి--

అనువాదము తెలుగు:- (ఈ ఖండికలో శ్రీరంగనాథునివర్ణన, మరియు, ఆస్వామిని శ్రీభగవద్రామానుజులు సేవించు భావన వర్ణింపబడినది)

భగవానుడైన శ్రీరంగనాథుని కైంకర్యము నిత్యము చేయవలయునని, అట్లు కైంకర్యము చేయువానినిగా నన్ను (శ్రీమద్రామానుజుని) భగవానుడే చేయునని తలచుచున్నాను. శ్రీరంగనాథుడు, త్రివిధమైన చేతనాచేతనము

లను తనస్వాధీనమందు ఉంచుకొనినవాడు, ఆ యా చేతనాచేతనముల స్వరూపములకు, స్థితులకు, ప్రవృత్తులకు తగినట్లు భిన్నభిన్నములుగా ఉండువారు, క్లేశము (కష్టము) కర్మ (కర్మబంధము) మొదలైన అశేషమైన దోషములు ఈ షశ్మాత్రము (కొంచెము) కూడ అంటనివారు, స్వాభావికమైన, అనంతమైన, జ్ఞానము, బలము, ఐశ్వర్యము, వీర్యము, శక్తి, తేజస్సు, సౌశీల్యము, వాత్సల్యము, మార్దవము, ఆర్ద్రవము, సౌహార్దము, సౌమ్యము, కారుణ్యము మాధుర్యము, గాంభీర్యము, ఔదార్యము, చాతుర్యము, స్థైర్యము, ధైర్యము, శౌర్యము, పరాక్రమము, సత్యకామము, సత్యసంకల్పము, కృతిత్వము (సృజనత్వము), కృతజ్ఞత్వము (చేసినమేలు మరువకుండుట), మొదలైన అసంఖ్యేయ గుణసమూహముతో నిండియున్నవాడు, పరబ్రహ్మము, పురుషోత్తముడు, శ్రీరంగములో శయనించియున్నవాడు, నాస్వామి అయిన ఆ శ్రీరంగనాథుడు. అట్టి శ్రీరంగానాథుని నిత్యము స్వామిచే నియమింపబడుచు, నిత్యము ఆదాస్యమునే కోరుచూ ఆదాస్యము నందే అపేక్ష కలిగిన నేను (శ్రీమద్రామానుజులు), ఆస్వామి మాత్రమే అనుభవముగా కలవాడనై, ఆ స్వామిమాత్రమే ప్రియమైనవాడని తలచుచున్ననేను, పరిపూర్ణముగా ఆ స్వామిని అనుభవింపకోరిన నేను, నిరంతరము భగవంతుని అనుభవించుచు, భగవద్గుణానుభవము చేయుచు, ఆ అనుభవము చేత కలిగిన అశేషమైన శేషత్వమునకు తగిన, శేషత్వమునే ప్రధానముగా తలుచునేను, నిత్యము స్వామి కైంకర్యము చేయుచుందునుగాక -

2. మూలము:- స్వాత్మ నిత్యనియామ్య నిత్యదాస్యైకరసాత్మ స్వభావాను సంధానపూర్వక భగవదనవధికాతిశయ ప్రీతికారితాశేషావస్థోచిత అశేష శేషతైకరతిరూప నిత్యకైంకర్య ప్రాప్త్యుపాయభక్తి, తదుపాయసమ్యక్జ్ఞాన, తదుపాయసమీచీనక్రియా, తదనుగుణసాత్వికతాస్తిక్యాది సమస్తాత్మ గుణవిహీనః, దురుత్తరానంత తద్విపర్యయ జ్ఞానక్రియానుగుణా నాది పాపవాసనా మహార్ణవఅంతర్నిమగ్నః తిలతైలవత్ దారువహ్నివత్ దుర్వినే

చ త్రిగుణ క్షణక్షరణ స్వభావాచేతన ప్రకృతి వ్యాప్తిరూపదురత్యయ భగవన్మాయాతిరోహిత స్వప్రకాశః, అనాద్యవిద్యాసంచితానంతాశక్య విస్రంసన కర్మపాశప్రగ్రథితః, అపగతానంతకాల సమీక్షయాప్యదృష్ట సంవాదోపాయః, నిఖిలజంతుజాతశరణ్య, శ్రీమన్నారాయణ, తవ చరణారవిందయుగలం శరణమహంప్రపద్యే.

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో నిత్యకైంకర్యాపేక్షకల శ్రీమద్రామానుజులు, స్వామిని శరణాగతి వేడుచున్నారు.)

భగవన్, నాకు నీ నిత్యకైంకర్యాపేక్ష ఉన్నది. కాని, నేను కర్మపాశబద్ధుడను. అనంతకాలము నుండి ఎన్నో దోషములు చేయుచు ఈ భవసాగర తరణమునకు ఉపాయమేమో తెలియనివాడను. అయితే, నేను నిత్యము నీ కైంకర్యము చేయుటకు, సతతము దాస్యముచేయుటకు నీచే అనుజ్ఞను పొందినవాడను. ఎల్లప్పుడు నీ గుణములనే అనుసంధించు చుండువాడను. ఎంతో గొప్పదైన నీ ప్రీతి మాత్రమే కలవాడను. అశేషమైన శేషత్వమే ప్రధానముగా గల నిత్యకైంకర్యమును అపేక్షించుచున్నవాడను. అట్టి భక్తిని కలిగి యున్నవాడను. కాని, ఆ భక్తికి కావలసిన సమ్యక్జ్ఞానము, ఆ జ్ఞానసంపాదనకు కావలసిన సాత్త్విక ఆస్తిక్యాది సమస్త గుణములు ఏ మాత్రము లేని హీనుడను. ఇవే కాక, ఆ సమ్యక్జ్ఞానాదులకు విపర్యయమైన (వ్యతిరేకమైన) జ్ఞానక్రియాదులు సంపూర్ణముగా కలవాడను. అనగా విపరీతజ్ఞానము కలవాడను. తిలలోని తైలమువలె, దారువులోని వహ్నివలె, సత్వరజస్తమోరూప త్రిగుణాత్మకమైన ప్రవృత్తి కలవాడను. అనగా సత్వ, రజస్తమోగుణములు అంతర్గతముగా పూర్తిగా కలవాడను. ఇవన్నియు భగవన్మాయచే (నీమాయచే) తిరోహితముకాగా ప్రకాశహీనుడనై ఉన్నవాడను. అంత్యకాలము సమీపించినను భవసాగర తరణమును ఎరుగని వాడను. అట్టి నేను ఓ స్వామీ! అఖిల ప్రాణికోటికిని రక్షకుడవైన ఓ స్వామీ!

శ్రీమన్నారాయణ! నీ చరణారవిందములను శరణువేడుచున్నాను. నీకు శరణాగతుడను అయినాను. ఇక నా పూర్తి భారము నీవే.

3. మూలము:- ఏవం అవస్థితస్యాపి అర్థిత్యమాత్రేణ పరమ కారుణికో భగవాన్ స్వానుభవప్రీత్యోపవీత ఏకాంతికాత్యంతిక నిత్యకైంకర్యరూప నిత్య దాస్యం దాస్యతీతి విశ్వాసపూర్వకం భగవంతం నిత్య కైంకర్యతాం ప్రార్థయే.

శ్లో॥ తవాభూతి సంభూత ప్రీతికారతదాసతాం ।
దేహిమే కృపయానాథ! నజానే గతిమన్యథా ॥

శ్లో॥ సర్వావస్థోచివాశేష శేషతైకరతిస్తవ ।
భవేయం పుండరీకాక్ష త్వమేవైవం కురుష్యమే ॥

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో శ్రీమద్రామానుజులు భగవానుని నిత్య కైంకర్యమును ప్రార్థించుచున్నారు)

ఇట్లు ఉన్ననూ, అనగా భగవన్మాయా తిరోహితుడనై ఉన్నను, నేను అడుగగానే పరమకారుణికుడైన భగవానుడు, సహజరూపమైన అనుభవ ప్రీతితో ఏకాంతికాత్యంతికమైన నిత్యకైంకర్యరూపమైన నిత్యదాస్యమును తప్పక నాకు అనుగ్రహించునని విశ్వాసము కలవాడనై భగవానుని నిత్య కైంకర్యము కొరకు ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్లో॥ స్వామీ! నీవు నీ అనుగ్రహముచేత తప్పక నీ దాస్యము చేయు సౌభాగ్యమును నాకు కలిగించుము. ఇతరములైన గతి ఏమియు లేనివాడను. నీవే గతివి.

శ్లో॥ సర్వావస్థలలో ఆయా అవస్థలకు తగిన శేషత్వమును కలిగి యుండుటలో నిమగ్నుడనై ఉన్నాను స్వామీ! ఓ పుండరీకాక్షా!

నీవే నాకు ఇట్టి నీ సేవా భాగ్యమును కలిగించుము -

4. మూలము:- ఏవం భూత తత్త్వయాధాత్మ్య అవబోధ, తదిచ్చారహితస్యాపి ఏతదుచ్చారణమాత్రావలంబనేన, ఉచ్యమానార్థ పరమార్థనిష్ఠయే మనః త్వమేవ, అద్యైవకారయ.

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో ఉడయవరులు ఇప్పుడే నాకు ఆ పరమార్థ నిష్ఠను కృపచేయుమని స్వామివారిని ప్రార్థించుచున్నారు)

ఇటువంటి యధార్థమైన తత్త్వమును తెలియచేసితివి. నాకు ఆ తత్త్వమును తెలుసుకొనవలయునని కోరిక లేకపోయినను, నీవు తెలిపితివి, దీనికి నీకృపాకటాక్షమే కారణము. ఆ విధముగా నాకు కోరిక లేక పోయిననూ, ఆ తత్త్వయాధాత్మ్యమును ఉచ్చరించిన మాత్రముననే, ఆ ఉచ్చరించబడిన తత్త్వయాధాత్మ్యజ్ఞానము యొక్క అర్థమును సహితము నాకు నీవు తెలిపితివి. దాని వలన నా మనసునకు పరమార్థనిష్ఠ కలిగినది. ఇట్లు నీవే కలిగించదలచితివి. దానిని నీవే, నా ప్రమేయము ఏమియు లేకుండగనే ఇప్పుడే నన్ను ఆ పరమార్థనిష్ఠయందు ప్రవృత్తుడను చేయుము స్వామీ!

5. మూలము:- అపార కరుణాంబుధే, అనాలోచిత విశేషాశేషలోక శరణ్య ప్రణతార్తిహర, ఆశ్రిత వాత్సల్యైక మహోదధే, అనవరత విదిత నిఖిల భూతజాతయాధాత్మ్య, (అశేష చరాచరభూత నిఖిల నియమననిరత, అశేష చిదచిద్వస్తు శేషిభూత, నిఖిల జగదాధార, అఖిలజగత్స్వామిన్, అస్మత్ స్వామిన్,) సత్యకామ, సత్యసంకల్ప, (సకలేతర విలక్షణ, అర్థికల్పక) ఆపత్సఖ, కాకుత్స్థ, శ్రీమన్నారాయణ, పురుషోత్తమ, శ్రీరంగనాథ, మమనాథ, నమోఽస్తుతే ||

ఇతి శ్రీభగవద్రామానుజ విరచితే, గద్యత్రయ ప్రబంధే,
“శ్రీరంగగద్యమ్” - సంపూర్ణమ్.

అనువాదము:- (ఈ ఖండికలో స్వామి గుణవర్ణన చేసి ఉడయవరులు ఆస్వామికి ప్రణమిల్లుచున్నారు)

ఓ అపార కరుణానిధే! ఏమియు ఆలోచించకనే విశేష కృపాదృష్టితో నీవు లోకములను రక్షించువాడవు. లోకశరణ్యుడవు ప్రణతుడైనవారి ఆర్తిని తొలగించువాడవు. ఆశ్రితుల పాలిటి వాత్సల్య జలధివి, ఎల్లప్పుడు ప్రాణికోటి యధార్థస్థితులను తెలుసుకొనుచు ఉండువాడవు. (అశేష చరాచరములలో వ్యాపించి ఉన్నవాడవు. నిఖిల జగత్తులను నియమించుచుండువాడవు. అశేషమైన చిత్, అచిత్ వస్తువులకు శేషివి అయినవాడవు. అనగా ఆ చిదచిద్వస్తువులచే దాస్యము చేయించుకొనుచుండువాడవు. అఖిల జగత్తులకుస్వామివి, ఆధారమైనవాడవు. నాకుస్వామివి), సత్యకాముడవు, సత్యసంకల్పుడవు, (సకల పదార్థములకంటె విలక్షణమైనవాడవు, కోరినవారికి కల్పతరవువైనవాడవు, సర్వము ఇచ్చువాడవు) ఆపదలలో ఉన్నవారికి స్నేహితుడవు. కాకుత్స్థుడవు (అన్నిదిక్కులయందు వ్యాపించి యున్నవాడవు) అట్టి ఓ శ్రీమన్నారాయణ, పురుషోత్తమ, శ్రీరంగనాథ, నాథా, నా రక్షకుడా, నీకు నేను నమస్కరించుచున్నాను. సాష్టాంగప్రణామము చేయుచున్నాను. స్వామీ రక్షింపుము.

శ్రీ భగవద్రామానుజ విరచితమైన గద్యత్రయ ప్రబంధములో
“శ్రీరంగగద్యము” సంపూర్ణము.

* * * * *

ప్రార్థనా నిగమన శ్రుతి:

శ్లో॥ లక్ష్మీ పతే ర్యతి పతేశ్చ దయైక ధామ్నోః
యోఽసౌ పురా సమజనిష్ఠ జనిష్ఠ జగద్ధితార్థం,
ప్రాప్యం ప్రకాశయతునః పరమం రహస్యం
సంవాద ఏష శరణాగతి మంత్రసారః ॥

ఇది శరణాగతి మంత్రసారము. భగవానుడైన శ్రీమన్నారాయణుని దయతో, యతిపతిమైన శ్రీమద్రామానుజులు జగత్తుల యొక్క హితమును కోరి ఇట్లు ఈ శరణాగతిమంత్రసారమును కృపచేసినారు. శ్రీయఃపతి మరియు యతిపతి వీరిద్దరును దయైకధామ్నులే, దయాశీలురే. పరమ రహస్యమైన ఈ శరణాగతి మంత్రసారమును (గద్యత్రయమును) మనమువారికృపచే పొందగలిగినాము, పొందినాము. ఈ శరణాగతి మంత్రసారము భగవానునకు, జీవునకు మధ్య జరిగిన సంభాషణ రూపములో ఉన్నది కదా! ఇది ఎంతో హృదయంగమము - స్పష్టము. ఈ సంభాషణము భగవానునకును, మనకును మధ్య జరిగిన సంభాషణముగనే భావించుట యుక్తము. ఈ పరమ రహస్యమును ప్రతివారు తెలుసుకొనవలయును.

దీనిని అనుసరించి భగవానునకు శరణాగతి చేసి, మనమందరము ఆత్మోజ్జీవితులము అగుదుము గాక.

ఇతి శ్రీభగవద్రామానుజ విరచితే గద్యత్రయ ప్రబంధే శ్రీవైకుంఠగద్యమ్

* * * * *